

Regional strategi för Sveriges utvecklings-
samarbete med

Mellanöstern och Nordafrika (MENA)

2016 – 2020

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

103 39 Stockholm

Tel: 08-405 10 00, Webb: www.ud.se

Omslag: UD-KOM, Tryck: Elanders Grafisk Service 2016

Artikelnr: UD 16.001

REGERINGSKANSLIET

 REGERINGEN	KOPIA	Regeringsbeslut II:3
Utrikesdepartementet	2015-12-17	UD2015/04038/MENA
	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) 105 25 Stockholm	

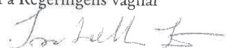
Regional strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika (MENA) 2016-2020
1 bilaga

Ärendet
Regeringen beslutade den 9 september 2010 (UD/2010/51352/MENA) en samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika. Strategin gäller till och med den 31 december 2015 eller till dess regeringen beslutar en ny strategi.

I beslut den 26 februari 2015 (UF2015/12538/UD/MENA) uppdrog regeringen åt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) att inkomma med underlag avseende Sveriges internationella bistånd till Mellanöstern och Nordafrika. Sida har i en skrivelse den 27 augusti 2015 överlämnat underlaget. Inom Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) har därefter utarbetats förslag till strategi för utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika avseende perioden 2016-2020.

Regeringens beslut
Regeringen beslutar att fastställa en regional strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika (MENA) 2016-2020 i enlighet med *bilagan*.

Regeringen uppdrar åt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete att i enlighet med strategin ansvara för genomförandet av utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika till och med den 31 december 2020.

På Regeringens vägnar

Isabella Lövin

Ann Dismorr

<small>Postadress 103 39 Stockholm</small>	<small>Telefonväxel 08-405 10 00</small>	<small>E-post: foregn.registrator@gov.se</small>
<small>Besöksadress Gustav Adolfs torg 1</small>	<small>Telefax 08-723 11 76</small>	<i>coll 8/13</i>

Regional strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Mellanöstern och Nordafrika (MENA)

1. Inriktning

Det svenska utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika ska bidra till stärkt demokrati och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna samt en hållbar utveckling som förbättrar förutsättningarna för fred, stabilitet och frihet i regionen. De målområden och insatser som regeringen valt att fokusera på syftar till att motverka grundläggande konfliktorsaker och bidra till en gynnsam utveckling i regionen. Strategin ska gälla för perioden 2016-2020 och omfattar sammantaget 1.85 miljarder kronor för hela strategiperioden.

Insatserna inom ramen för strategin förväntas bidra till:

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

- Stärkt kapacitet hos det civila samhället i regionen att effektivt verka för ansvarsutkrävande, opinionsbildning och förmåga att samarbeta över landgränserna
- Stärkt kapacitet hos det civila samhället och offentliga institutioner att verka för jämställdhet samt kvinnors och barns rättigheter i samhället
- Stärkt kapacitet och ökad transparens hos offentliga institutioner samt förbättrade möjligheter till regionalt samarbete dem emellan
- Stärkt kapacitet hos media att verka för en demokratisk utveckling och ökat ansvarsutkrävande

Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

- Förbättrad, hållbar och inkluderande förvaltning av gränsöverskridande naturresurser med fokus på vattenresurser, förnybar energi och livsmedelsförsörjning
- Främja investeringar och innovativa lösningar i förnyelsebar energi samt kapacitetsuppbyggnad

Förbättrade möjligheter för regional ekonomisk utveckling som en förutsättning för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

- Ökad ekonomisk integration och förbättrade möjligheter för länderna i regionen att delta i en fri, hållbar och rättvis regional handel
- Ökad samverkan mellan länderna och arbetsmarknadens parter att verka för anständiga arbetsvillkor med fokus på social dialog och rättigheter

2. Regionkontext

Utvecklingen i stora delar av Mellanöstern och Nordafrika präglas av konflikt- eller postkonflikt, med både långvariga flyktingsituationer och stora migrationsströmmar, bristande respekt för de mänskliga rättigheterna och för demokratiska principer samt brister vad gäller jämställdhet.

Regionen har genomgått betydande samhällsförändringar de senaste fem åren, genom bland annat folklig mobilisering, demonstrationer och hopp om demokrati - såväl som spänningar och konflikter i revolutionernas kölvatten. Den positiva utvecklingen består i att flera länder har genomgått fria och rättvisa val och att nya konstitutioner och lagar som bättre garanterar mänskliga rättigheter har antagits. Den negativa utvecklingen består av återgång till eller utveckling av väpnade konflikter eller politiska system som präglas av auktoritära, patriarkala och totalitära styrmetoder med liten och ofta krympande politisk frihet, begränsat politiskt deltagande framförallt för kvinnor samt minskande utrymme för det civila samhället att verka. Regionen är dock befolkningsmässigt, politiskt och ekonomiskt mycket heterogen.

I flera av länderna råder väpnade konflikter och interna spänningar som skapat stora humanitära behov, ökad fattigdom samt bristande respekt för mänskliga rättigheter som slår hårt mot redan utsatta grupper i samhället. Ökad instabilitet och dysfunktionella institutioner med bristande transparens, kompetens och rutiner är hämmande för handel, hållbar utveckling och sysselsättning. Svaga förutsättningar för handel, sysselsättning och ekonomisk utveckling är ofta relaterade till miljö- och klimatmässiga utmaningar och riskerar att skapa drivkrafter till konflikter. Mellanöstern och Nordafrika är en av de mest utsatta regionerna för ökade temperaturer och torka. Klimatpåverkan ökar och påverkar bland annat livsmedels-, energi- och vattenförsörjning negativt.

Det regionala ekonomiska samarbetet är inte fullt utvecklat och saknar samordning för att underlätta regional och internationell handel. Detta beror bland annat på det stora geografiska området men också på ländernas olika utvecklingsnivåer och skiftande politiska prioriteringar. Hinder

för den regionala handeln utgörs bland annat av svaga regionala institutioner, bristfällig handelsinfrastruktur och ineffektiv gränsförvaltning.

Den ekonomiska politiken i regionen är främst inriktad på bilaterala samarbeten. Arbetslöshet bidrar till konflikter och är ett allvarligt utvecklingsproblem, särskilt bland kvinnor och unga, vilkas arbetsvillkor är bristfälliga och präglas av diskriminering.

Sverige har sedan 2006 haft en regional strategi för samarbetet med Mellanöstern och Nordafrika. Sverige agerar som brobyggare och bidrar till regionalt samarbete och regionala nätverk. Stöd till ett utökat regionalt samarbete i Mellanöstern och Nordafrika motiveras av både politiska, ekonomiska och sociala skäl och det krävs regional samverkan för att lösa konflikter vilket kan motverka att människor tvingas fly. Ökad ekonomisk utveckling för att minska fattigdom förutsätter bl.a. tillgång till större marknader och samarbete för att utveckla infrastrukturen och förbättrade möjligheter att främja produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. Många problem inom miljöområdet är gränsöverskridande och kräver regionala lösningar, vilket kan främja regionalt samarbete.

3. Verksamhet

Sveriges utvecklingssamarbete i regionen ska ta sin utgångspunkt i och präglas av ett rättighetsperspektiv och av fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper före varje insats. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter och friheter såsom åsiktsfrihet och religionsfrihet. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling.

Verksamhetenska bidra till utveckling av regionala nätverk, kunskaps- och erfarenhetsutbyte, opinionsbildning, ansvarsutkrävande samt utveckling av mer effektivt regionalt samarbete och samverkan och mer effektiva organisationer. Ökad samverkan kan på sikt bidra till en hållbar ekonomisk, miljö- och klimatmässig utveckling och handel, social rättvisa, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter, samt hållbar vattenförvaltning, livsmedelsförsörjning, förnybar energi och förbättrade försörjningsmöjligheter.

I genomförandet av verksamheten är kvinnor, barn och ungdomar särskilt prioriterade. I den bredare regionala kontexten avgörs också valet av samarbetspartners och samarbetsformer av verksamhetens inriktning, aktuellt sammanhang och möjlighet till långsiktiga resultat.

Utvecklingssamarbetet inom ramen för denna strategi kan bli aktuellt i tolv av länderna i regionen¹. Utgångspunkten för verksamheten ska vara ett regionalt mervärde. Kontexten präglas av stor osäkerhet med betydande risker och utmaningar för genomförande och uppföljning av verksamheten. Beredskap att hantera oförutsedda och ibland snabba förändringar

---

¹Algeriet, Egypten, Iran, Irak, Jemen, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Palestina, Syrien och Tunisien

måste finnas. Det ställer krav på en flexibel ansats när det gäller möjligheter till regionala och ibland nationella samarbeten och modaliteter som är anpassade för kortsiktig och långsiktig planering samtidigt. Det är viktigt att analysera hur verksamheten kan bidra till att stärka motståndskraften i samhället mot återkommande kriser och förväntade utmaningar som till exempel klimatförändringarna och negativ miljöpåverkan. Sida ges möjlighet att bedöma när landspecifika insatser är lämpligt för måluppfyllelsen av strategin.

Stöd till utveckling av centrala nationella institutioner samt strategiska organisationer ska kunna komplettera regionala insatser. Synergier mellan strategins olika områden ska tillvaratas. Synergier ska också sökas med andra svenska strategier, främst den regionala strategin för Syrienkrisen, resultatstrategin för reformsamarbete med Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet och strategin för särskilda insatser för mänskliga rättigheter och demokratisering. Synergier och samordning med EU:s och FN:s bistånd ska eftersträvas och Sverige ska verka för ett välfungerande och samstämt FN på landnivå i linje med god biståndseffektivitet. Sida ska säkerställa att det finns en helhetssyn på det samlade svenska stödet till ett land eller en region vid genomförandet av arbetet. De tre områden som strategin omfattar är ömsesidigt förstärkande. Humanitära insatser pågår i flera länder i regionen och möjligheter till synergier med dessa insatser bör beaktas. Detta bör dock ske på ett sätt som säkerställer det humanitära biståndets särart och att dess principiella karaktär inte undergrävs.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart liksom jämställt. Grundvalen för utvecklingssamarbetet är en helhetssyn på människors och samhällets utmaningar, behov och förutsättningar. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Jämställdhet, kvinnors och flickors egenmakt och rättigheter är ett mål i sig såväl som en förutsättning och ett medel för en hållbar global utveckling. Våld och väpnad konflikt är ett av de största hindren för ekonomisk och social utveckling och utvecklingssamarbetet är en viktig del i det konfliktförebyggande arbetet. En gynnsam ekonomisk ut-

veckling och mer jämlik fördelning bidrar i förlängningen till ökad sysselsättning och förbättrade försörjningsmöjligheter vilket kan bidra till ökat ekonomiskt och socialt deltagande och minskad marginalisering av utsatta grupper. En viktig förutsättning för inkluderande ekonomisk utveckling är möjligheterna för länderna att ge människor tillgång till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor.

En hållbar användning av naturresurser skapar motståndskraftiga ekosystem och bevarar biologisk mångfald som är av betydelse för bl.a. jordbruket och i förlängningen inkomster för småskaliga lantbrukare, men även för att lindra naturkatastrofer och torka. Likaså är en hållbar hantering av kemikalier och avfall central för fattiga människors tillgång till rent vatten, möjlighet till hållbart jordbruk och god hälsa. En förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan bidrar till stärkt motståndskraft, ökade möjligheter för människor att förbättra sina levnadsvillkor och skulle kunna medföra förbättrade möjligheter till åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Ett miljö- och klimatperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv liksom ett konfliktperspektiv ska därför systematiskt integreras i det svenska utvecklingssamarbetet i regionen. Även ett barnrättsperspektiv ska integreras systematiskt.

De övergripande riskerna för verksamheten är bland annat det försämrade säkerhetsläget, ökad våldsbejakande radikaliserings samt mellanstatliga och nationella konflikter. Andra påtagliga risker kan vara bristande politisk vilja, avsaknad av tillräckliga och inkluderande beslutsfattande strukturer samt korrupktion.

Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet

Inom området demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet ska verksamheten fokusera på förutsättningarna för en demokratisk utveckling i vilken civilsamhället är en viktig del. Att stärka civilsamhället har därför hög prioritet. Stärkt demokrati och respekt för mänskliga rättigheter kräver ett främjande av civilsamhällesorganisationer som kan

bedriva påverkansarbete samt verka för ansvarsutkrävande och opinionsbildning. Detta kan genomföras genom stöd till kapacitetsutveckling av civilsamhället vad gäller organisation, intern demokrati och arbetsmetoder, utveckling av regionalt samarbete och samverkan samt nätverkande. Tillgång till samhällsinformation, granskande journalistik samt kanaler för yttrandefrihet och debatt är avgörande för en demokratisk samhällsutveckling. Att bidra till att stärka utvecklingen av en mer oberoende kvalitativ media som kan bedriva en ansvarsutkrävande och granskande roll i samhället är prioriterat. Detta ska främjas genom stöd till kapacitetsutveckling av media, inklusive grävande journalistik samt institutionsutveckling, regionalt nätverkande samt säkerhet för journalister.

Fokus ska vara på utveckling av regionala aktörer som kan bedriva påverkansarbete samt samordna och stötta lokala organisationer. Stöd till offentliga och politiska institutioner ska ingå, i syfte att uppnå en stärkt rättsstat och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att bidra till att stärka institutionernas kapacitet och ökad transparens inom t ex valprocesser, antikorruption, kvinnors och barns rättigheter. I jämställdhetsarbetet ska fokus vara rättigheter för alla. I egenskap av viktiga förändringsaktörer ska pojkar och män med fördel omfattas av verksamhetens insatser.

I brist på kvalificerade regionala organisationer kan stöd kanaliseras via internationella motsvarigheter.

Kvinnor och barns rättigheter ska synliggöras och stärkas, attityder förändras samt kunskapsnivån inom alla samhällsgrupper stärkas. Detta kan främjas genom påverkansarbete och kapacitetsutveckling i samarbete med regionala och lokala civilsamhällesorganisationer.

Utifrån de förutsättningar som finns i respektive land, ska demokratiska institutioner stödjas genom multilaterala organisationer, men där så är möjligt, särskilt i länder där den demokratiska övergången kommit längst, också genom direktstöd till nationella och lokala institutioner.

Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

Det svenska stödet inom resultatområdet ska bidra till ett förbättrat samarbete kring och en hållbar förvaltning av gränsöverskridande naturresurser. Detta kan bland annat innebära samarbete mellan institutioner och aktörer inom miljö- och klimatområdet. Verksamhet som kan stödjas bör syfta till stärkt motståndskraft med avseende på regional vattentillgång och livsmedelssäkerhet, särskilt givet klimatförändringarnas effekter i regionen.

Vatten är en regional konfliktfråga. Svenska insatser ska bidra till att möjliggöra dialog och konstruktivt samarbete om gränsöverskridande vattenresurser. Miljö- och vattensamarbete kan också leda till andra samarbetsformer och politiska närmanden. Jämställdhetsaspekter måste tydligt ingå i syfte att se både kvinnor och män som aktörer och brukare såväl inom vattenanvändning i hushållen som inom jordbruket.

Under strategiperioden ska den befintliga vattenresursportföljen i ökad grad kopplas till övrigt arbete inom områdena miljö, klimat, motståndskraft och gränsöverskridande naturresurser.

Regionen har stor potential vad gäller förnybar energi. Svenska insatser inom detta område bör således bidra till ökad användning, produktion och utveckling av förnybar energi som till exempel sol och vind. Fördelning av och tillgång till energiresurser är ojämlik och bidrar till att förstärka rådande samhällsstrukturer. Förbättrad tillgång till energi på lokal nivå skapar förutsättningar för marginaliserade grupper att förbättra sina livsvillkor och för kvinnors sysselsättning och ekonomiska egenmakt.

Sverige avser bidra till att främja kapacitetsuppbyggnad och innovativa lösningar för samt investeringar i förbättrad livsmedelsförsörjning, miljöteknik och förnybar energi. Detta ger ett mer motståndskraftigt samhälle, såväl som minskad miljö- och klimatpåverkan.

Förbättrade möjligheter för regional ekonomisk utveckling som en förutsättning för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

En grundläggande förutsättning för en inkluderande ekonomisk utveckling är förbättrade möjligheter för länderna att delta i en fri, hållbar och rättvis handel. Insatser inom detta område kan genomföras genom fördjupat samarbete inom befintliga strukturer men även genom utveckling av nya regionala samarbeten relaterade till exempelvis handelsprocedurer och tjänstehandel. Insatser som bidrar till ökad samverkan mellan länder och till att stärka befintliga regionala strukturer liksom stöd som bidrar till en ökad förståelse för sambandet mellan ekonomisk utveckling och demokratiska processer ska ingå.

Verksamheten ska bidra till att stärka kapaciteten hos befintliga regionala ekonomiska institutioner och nätverk. Ett starkt ägarskap är grundläggande. Större vikt ska läggas vid att få länderna att samverka för att uppnå en gemensam ansats kring handel och ekonomisk integration samt en mer utvecklad regional marknad. Verksamheten ska även bidra till att stärka kapaciteten att implementera internationella och regionala handelsavtal baserade på WTO:s regelverk.

Ökad samverkan mellan länderna och arbetsmarknadens parter eller motsvarande för anständiga arbetsvillkor och rättigheter på arbetsmarknaden ska stödjas. Likaså ska verksamheten bidra till ökad förståelse och stärkt kapacitet för att uppfylla de behov som skapas av ökade hållbarhetskrav.

Insatser som bidrar till en förbättrad dialog med arbetsmarknadens parter eller motsvarande kan ingå. Förbättrade förutsättningar för regional tjänstehandel är ett sätt att ge ökade möjligheter för inte minst kvinnliga entreprenörer och företagare. Verksamhet och dialog om en mer effektiv och rättvis arbetsmarknad kan också vid behov stödjas på nationell och lokal nivå.

Formerna för uppföljning framgår av regeringens riktlinjer för strategier. Samtliga insatser inom ramen för strategin ska följas löpande. Utvärderingar ska ses som en integrerad del i den löpande uppföljningen och genomföras vid behov. Olika metoder för resultatuppföljning ska användas, med såväl kvalitativ som kvantitativ resultatinformation. Det bör eftersträvas en balans mellan kortsiktiga och långsiktiga resultat i insatsportföljen som säkerställer att biståndet bidrar till en rättvis och hållbar utveckling i Sveriges samarbetsländer.